

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«НОВА ІСТОРІЯ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ і АМЕРИКИ (XVI – XIX ст.)»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні
кафедри на засіданні кафедри
всесвітньої історії
протокол № 1 від 27 серпня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Нова історія країн Західної Європи і Америки (XVI – XIX ст.)
Викладач (-і)	Борчук Степан Миколайович
Контактний телефон викладача	050 521 03 43
Е-mail викладача	borchuk_s@ukr.net
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	понеділок, 14.00 год. – 16.00 год.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><i>Предметом</i> навчальної дисципліни «Нова історія країн Західної Європи і Америки (XVI – XIX ст.)» є висвітлення історії виникнення, становлення та розвитку західної та американської індустріальної цивілізації в контексті кризи аграрної цивілізації в Європі й формування євро-американського Заходу. Ознайомлення студентів із головними тенденціями і проблемами становлення західної та основ світової індустріальної цивілізації відбувається в форматі аналізу закономірностей економічного, соціального та політичного розвитку нової доби. В процесі роботи з джерельно-документальною базою та історіографією курсу відбувається формування об'єктивного, збалансованого, толерантного погляду на історичні події. Вагоме місце відводиться знайомству з історичними постатями модерної доби, розглядається їх роль в розвитку суспільних процесів. Розкриваються основні проблеми міжнародних відносин різних періодів нового часу та визначається місце у них країн Заходу. Через взаємозв'язок національних історичних умов у порівнянні із світовими процесами в загальноісторичному контексті, дисципліна покликана розвивати інтерес та повагу до світової та вітчизняної історії та культури.</p> <p>Хронологічні межі курсу: Нова історія країн Західної Європи та Америки (XVI – XIX ст.) охоплює період з кінця XV ст. (відкриття Америки, Реформація) до початку XX ст. (перша світова війна), характеризує перехід від аграрного до індустріального суспільства. Основні межі: кінець XV ст. – 1918 р., часто поділяється на Ранній Новий час (XVI–XVIII ст.) та «довге» XIX ст.</p> <p>Центральною проблемою вивчення Нової історії країн Західної Європи та Америки є процес модернізації – масштабний і всеохопний перехід людства від традиційного (феодального) суспільства до сучасної індустріальної цивілізації. Цей період, що охоплює чотири століття, став епохою народження «західного світу» в тому вигляді, в якому ми знаємо його сьогодні. Сутність цієї проблеми розкривається через чотири фундаментальні трансформації.</p> <p>По-перше, це економічний прорив та утвердження капіталізму. Нова історія досліджує, як через Великі географічні відкриття та первісне накопичення капіталу Європа зламала закриту феодальну систему. Ключовим вузлом тут є Промисловий переворот – перехід від ручної праці до машинної індустрії, що не лише створив небачене раніше багатство, а й докорінно змінив структуру суспільства, породивши нові класи: буржуазію та найманих робітників.</p> <p>По-друге, це докорінна зміна політичної природи влади. Центральною проблемою є руйнування абсолютизму та народження демократії. Через серію великих революцій – в Англії, США та Франції – відбувся перехід від принципу «держава – це монарх» до концепції «держава – це народ». Формування правової держави, поділ влади та перетворення безправного підданого на вільного громадянина стали головними здобутками цієї епохи.</p>	

По-третє, це світоглядна революція та тріумф раціоналізму. Курс розглядає, як інтелектуальні рухи – Реформація, Наукова революція та Просвітництво – витіснили релігійний догматизм на периферію суспільного життя. Людина вперше усвідомила себе автономною особистістю, здатною змінювати світ за допомогою розуму та науки. Це породило віру в нескінченний суспільний прогрес, яка стала панівною ідеологією Заходу.

По-четверте, це проблема формування національних держав. Саме в Новий час виникає феномен національної ідентичності. Процес націотворення, що досяг свого піку в XIX ст. («столітті націоналізму»), призвів до розпаду старих імперій і появи нових держав, таких як США, об'єднані Німеччина та Італія. Лояльність династії була замінена лояльністю нації.

Отже, центральна проблема курсу полягає у вивченні суперечливого характеру прогресу. Нова історія демонструє, що народження сучасного світу було не лише часом тріумфу науки та прав людини, а й періодом колоніальних загарбань, жорстоких соціальних конфліктів та руйнівних воєн. Вивчення цієї епохи дозволяє зрозуміти генезис сучасних західних цінностей та механізми, які зробили цивілізацію Заходу глобальним лідером на кілька століть.

Викладання курсу «Нова історія країн Західної Європи і Америки (XVI – XIX ст.)» вимагає від викладача виходу за межі простої хронології подій. Основна місія курсу – пояснити генезис сучасної західної цивілізації, тому викладач зміщує фокус із «що і коли відбулося» на «чому це сталося і як це змінило світ».

– Антропологічний поворот (Від підданого до громадянина): перший і найважливіший акцент це зміна статусу людини. Викладач простежує шлях особистості від середньовічного корпоративізму (де людина була лише частиною стану чи цеху) до модерного індивідуалізму. Наголошує на тому, як Реформація дала людині право на власне прочитання Біблії, Просвітництво – право на власний розум, а революції XVIII ст. – політичне право голосу. Кінцевий пункт цього шляху – формування концепції прав людини, яка стала фундаментом сучасної демократії.

– Феномен «Західного дива» (Витоки капіталізму): Викладач дає відповідь на питання: чому саме Західна Європа, яка до XV ст. була периферією світу, здійснила небачений ривок? Пов'язує економіку з етикою. Пояснює роль протестантської трудової етики (праця як служіння Богу), захисту приватної власності та виникнення вільного ринку. Промисловий переворот має розглядатися не просто як поява машин, а як повна зміна способу життя, урбанізація та поява масового суспільства.

– Діалектика прогресу (Світло та тіні модернізації): Історія Нового часу не повинна викладатися як суцільний тріумф розуму. Викладач акцентує на суперечливому характері прогресу, як гуманістичні ідеї Просвітництва співіснували з жахами колоніалізму, работорівлею в Америці та жорстокою експлуатацією дитячої праці в англійських шахтах. Це навчить студентів критично мислити та бачити ціну, яку людство заплатило за сучасний комфорт і свободу.

– Політична трансформація (Революція проти Еволюції): Важливим акцентом є вивчення механізмів оновлення влади. Викладач курсу порівнює два шляхи розвитку: революційний (Франція), що супроводжувався терором і радикальним розривом із минулим, та еволюційний (Велика Британія), де компроміси між елітами дозволили уникнути великої крові. Це допоможе зрозуміти витоки сучасного лібералізму та консерватизму.

– Націотворення (Від вірності королю до вірності нації): Викладач пояснює процес перетворення етносів на сучасні нації. Наголошує, як у XIX ст. створювалися національні міфи, єдині державні мови та системи освіти. На прикладах об'єднання Німеччини та Італії, а також Громадянської війни в США, слід показати, що нація – це «уявлена спільнота», яка стала головною політичною силою модерну.

– Глобалізація та Атлантична єдність: Західна Європа і Америка мають розглядатися не ізольовано, а як єдиний цивілізаційний простір. Викладач наголошує, як ідеї французьких філософів

втілювалися в американській Конституції, і як економічні кризи в Європі стимулювали розвиток Нового світу. Це період формування «Великого Заходу», який став диктувати свої правила всьому іншому світу через колоніальну експансію та наукову перевагу.

Головний акцент курсу – це логіка Модерну. Викладач демонструє, що Нова історія – це не збірка фактів, а процес народження сучасної вільної особистості, яка за допомогою науки, капіталу та закону змінила обличчя планети. Нова історія країн Західної Європи і Америки (XVI – XIX ст.) вивчатиметься студентами на 2 курсі.

Навчальний курс «Нова історія країн Західної Європи і Америки (XVI – XIX ст.)» зорієнтований на застосування студентами предметної спеціальності 014.03 «Середня освіта (історія)» набутих знань, умінь і навичок у майбутній професії – вчитель історії і суспільствознавчих предметів.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Програма курсу спрямована на формування системного мислення, засвоєння студентами фактичного матеріалу, отримання знань, умінь і навичок з історії «Західної Європи і Америки (XVI – XIX ст.)».

Мета викладання даної дисципліни – висвітлення історії виникнення, становлення та розвитку західної та американської індустріальної цивілізації в контексті кризи аграрної цивілізації в Європі й формування євро-американського Заходу. *Ключова проблема* – становлення західної та основ світової індустріальної цивілізації.

Основними цілями вивчення дисципліни є усвідомлення студентами особливостей становлення тогочасного західноєвропейського та північноамериканського суспільства, що проявилися в економічному, політичному, етносоціальному та культурно-інтелектуальному аспектах, призвели до розриву зі старими, побудованими на аграрному традиціоналізмі цінностями, та формування модерних націй. Крім того, ставиться мета ознайомити студентів з головними напрямками наукових досліджень з історії країн Західної Європи і Америки (XVI – XIX ст.), дискусійними питаннями в історіографії, що стосуються проблематики курсу, а також застосовувати знання, уміння і навички з даного предмету в роботі вчителя історії і суспільствознавчих предметів.

Після закінчення курсу студент повинен *знати*:

- чітко розрізняти межі Раннього Нового часу (XVI – сер. XVII ст.), епоху Просвітництва (друга пол. XVII – XVIII ст.) та «довге XIX століття» (1789–1914);
- розуміти суть первісного накопичення капіталу та переходу від феодалної ренти до ринкових відносин;
- знати етапи переходу від мануфактури до фабрики, роль технічних винаходів (парова машина, ткацький верстат) та наслідки індустріалізації для екології та демографії;
- розуміти відмінність між абсолютизмом, освіченим абсолютизмом, конституційною монархією та республікою;
- знати причини, хід та наслідки великих революцій (Нідерландської, Англійської, Американської, Французької) та революцій 1848–1849 рр.;
- знати зміст фундаментальних документів (Білль про права, Конституція США, Декларація прав людини і громадянина);
- пояснювати занепад аристократії та появу нових провідних верств – буржуазії та пролетаріату;
- розуміти процеси формування національної ідентичності та створення національних держав (зокрема, об'єднання Німеччини та Італії);
- знати, як ріст міст змінив побут, культуру та соціальну гігієну населення;
- розуміти суть Гуманізму, Реформації, Контрреформації та Просвітництва;

- вільно оперувати поняттями лібералізм, консерватизм, соціалізм та націоналізм, знаючи їхніх головних теоретиків (Дж. Локк, А. Сміт, Е. Берк, К. Маркс);
- розуміти процес поступового витіснення релігійного світогляду науковим раціоналізмом;
- знати етапи формування колоніальних імперій та їхній вплив на розвиток метрополій (Іспанії, Британії, Франції);
- розуміти принципи Вестфальської та Віденської систем міжнародних відносин;
- знати етапи територіальної експансії США (Доктрина Монро) та перетворення їх на світову потугу.

Після закінчення курсу студент повинен *вміти*:

- пояснювати, як ідеї (наприклад, протестантизм чи просвітництво) трансформуються в економічні та політичні зміни (капіталізм, революції).;
- розуміти та інтерпретувати вивчений матеріал, володіючи сучасними методами історичного дослідження, у вербальній і невербальній формах різного обсягу й складності;
- робити узагальнення і висновки, розрізняти основні й другорядні явища при конкретному історичному аналізі;
- простежувати причинно-наслідкові зв'язки у висвітленні історичних подій і явищ;
- використовувати в майбутній професійній діяльності вчителя знання з всесвітньої історії, порівнювати їх із іншими галузями гуманітарних знань, дотичних до теми;
- інтегрувати теоретичні знання з всесвітньої історії в практичну діяльність у закладах загальної середньої освіти;
- користуватися картою, не просто показувати кордони, а простежувати динаміку: як змінювалися колоніальні володіння, як відбувалося об'єднання Німеччини чи територіальна експансія США;
- самостійно працювати з історичними документами, здійснювати їх науковий аналіз;
- вміти читати та інтерпретувати тексти епохи (трактати Макіавеллі, Локка, «Кодекс Наполеона», «Маніфест Комуністичної партії»), виділяючи в них суб'єктивні погляди автора та об'єктивні реалії часу;
- мати власний аргументований погляд на перебіг історичних процесів, уміння переконувати опонентів;
- визначати місце і роль учасників історичних подій, об'єктивно оцінювати їх діяльність;
- визначати реальний вплив видатних постатей (Наполеон, Бісмарк, Лінкольн, Вашингтон) на хід історії, уникаючи при цьому їхньої ідеалізації або надмірного демонізування;
- презентувати власну інтерпретацію історичних процесів та явищ, уміти перевіряти обґрунтованість тверджень; будувати переконливу аргументацію; аналізувати історичні проблеми на основі сформованих ціннісних орієнтирів;
- розуміти причини занепаду «старого порядку» та неминучість переходу до нових форм державного устрою;
- вміти планувати навчальну діяльність, розв'язувати проблеми, долати труднощі тощо, застосовувати найбільш раціональні способи навчальної праці, проводити рефлексію, самооцінку і коригування пізнавальної діяльності, що є необхідною передумовою для успішної діяльності вчителя;
- бачити коріння сучасних політичних та правових інститутів Заходу в подіях XVI–XIX ст.;
- використовувати при вивченні всесвітньої історії відповідного періоду інноваційні технології, вкрай необхідні в умовах реформування сучасної освіти;
- керуватися моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших

світоглядних позицій, враховувати гендерний підхід, розуміти значення культури, поважати різноманітність.

Структурно-логічне місце навчальної дисципліни

Пререквізити (ОК, які передували вивченню дисципліни «Нова історія країн Західної Європи і Америки (XVI-XIX ст.)»): «Давня і середньовічна історія України», «Історія середніх віків», «Спеціальні історичні дисципліни».

Кореквізити (ОК, що паралельно ведуться з вивченням дисципліни «Нова історія країн Західної Європи і Америки (XVI-XIX ст.)»): «Історія України середини XVI – XVIII ст.», «Організація позакласної гурткової роботи», «Філософія»:

Постреквізити (наступні ОК, що використовують матеріали дисципліни «Нова історія країн Західної Європи і Америки (XVI-XIX ст.)»): «Історія України XIX-початку XX ст.», «Теоретичні та методичні аспекти вивчення культури», «Історія Центрально-Східної Європи нового і новітнього часу», «Історія країни Західної Європи і Америки XX-початок XXI ст.».

4. Програмні компетентності та результати навчання

Пропонована дисципліна покликана розвинути наступні компетентності:

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії та громадянської освіти в закладах загальної середньої освіти.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання й повноцінне розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК10. Здатність поважати мультикультурність і різноманітність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК1. Здатність перенесення системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, громадянської освіти, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти, у професійну діяльність.

Компетентності предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта):

ПК1. Здатність володіти змістом та методологією фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін.

ПК2. Знання сучасних наукових досліджень з історії України та всесвітньої історії.

ПК3. Здатність володіти категоріально-понятійним апаратом історичної науки, орієнтуватися в науковій періодизації історії, використовувати її як спосіб пізнання історичного процесу.

ПК5. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, володіти базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності майбутніх фахівців до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва.

ПК6. Здатність здійснювати критичний аналіз різних джерел інформації та наукового пізнання, використовувати їх у професійній діяльності.

ПК7. Знання наукових основ історії та методики її навчання, організації процесу пізнання та виховання учнів різних вікових категорій; здатність здійснювати дослідження з історії України, всесвітньої історії, громадянської освіти, методики навчання історії.

Програмні результати навчання (РН), спільні для всіх предметних спеціальностей 014.03 «Середня освіта»:

РН1. Відтворювати основні концепції та принципи педагогіки і психології, сучасних освітніх технологій; враховувати в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

РН3. Називати і аналізувати методи цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; класифікувати форми, методи і засоби навчання предмету в закладах загальної середньої освіти.

РН4. Здійснювати добір і застосовувати сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів; критично оцінювати результати їх навчання та ефективність уроку.

РН5. Вибирати відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; аналізувати динаміку особистісного розвитку учнів, визначати ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

РН6. Називати і пояснювати принципи проектування психологічно безпечного й комфортного освітнього середовища з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами), технології здоров'язбереження під час освітнього процесу, способи запобігання та протидії булінгу і налагодження ефективної співпраці з учнями та їх батьками.

РН7. Демонструвати знання основ фундаментальних наук (відповідно до предметної спеціальності), оперувати базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН8. Генерувати обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.

РН11. Виявляти навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, пояснювати необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності.

РН12. Аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

РН13. Демонструвати знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовувати необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.

Програмні результати навчання студента, які формуються під час читання цієї дисципліни:

ПРН1. Демонструвати знання змісту фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін, необхідними для роботи в закладах загальної середньої освіти; пояснювати і характеризувати історичні процеси і події у їх порівнянні та взаємозв'язку.

ПРН2. Знати і аналізувати сучасні наукові дослідження з проблем вітчизняної та всесвітньої

історії, спеціальних історичних дисциплін та імплементувати знання у навчальну і практичну діяльність.

ПРН3. Орієнтуватися в історичному часі, застосовуючи періодизацію, характеризувати суспільні явища в розвитку, вільно оперувати термінологією з фахових предметів.

ПРН4. Демонструвати інтегроване мислення, пояснювати цілісну картину суспільноісторичного розвитку через міжпредметні зв'язки.

ПРН6. Працювати з джерелами інформації, вміти їх аналізувати, синтезувати, порівнювати та інтегрувати їх у зміст навчання історії, представляти та обговорювати відображені в них факти, явища, події, визначати власну позицію щодо суперечливих питань.

ПРН7. Знати зміст шкільних курсів історії, проектувати і здійснювати навчальний процес, обирати оптимальні компетентнісно орієнтовані методики навчання історії і суспільствознавства за допомогою сучасних інноваційних технологій, уміти оцінювати та відслідковувати динаміку особистісного розвитку учня/учениці.

ПРН8. Володіти здатністю до розкриття інтелектуального і творчого потенціалу здобувачів середньої освіти засобами змісту предметних галузей та курсів за вибором.

ПРН9. Цінувати різноманіття та мультикультурність світу; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

ПРН10. Усвідомлювати призначення професійної діяльності вчителя історії і стійко прагнути до набуття та вдосконалення професійних компетентностей.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	22/10
семінарські заняття / практичні / лабораторні	28/6
самостійна робота	40/74

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)	2	нормативна

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції д.ф.з.о. / з.ф.з.о.	семін. заняття д.ф.з.о. / з.ф.з.о.	сам. роб. д.ф.з.о. / з.ф.з.о.
Тема 1. Вступ. Основні тенденції соціально-економічного, політичного і культурного розвитку Європи в ранній Новий час.	2/2		0/4
Тема 2. Великі географічні відкриття.	2/2		1/4
Тема 3. Країни Західної Європи в XVI – першій половині	2/2		1/4

XVII ст.			
Тема 4. Римо-католицька церква і протестантські конфесії в системі зародження громадянських суспільств в Європі.	2/2		1/4
Тема 5. Міжнародні відносини ранньої Нової доби Тридцятилітня війна в Європі.	2/2		1/4
Тема 6. Епоха Просвітництва.	2		1/4
Тема 7. Франція в XVI – першій половині XVII ст.	2		1/4
Тема 8. Іспанія в XVI – першій половині XVII ст.	2		1/4
Тема 9. Англія в XVI – першій половині XVII ст.	2		1/2
Тема 10. Німецькі держави в XVI – XVIII ст.	2		2/2
Тема 11. Італія в XVI – XVIII ст.	2		2/2
Тема 12. Португалія у XVIII ст.		2/2	2/2
Тема 13. Англійські колонії в Північній Америці (XVII – XVIII ст.). Війна за незалежність та утворення США.		2/2	2/2
Тема 14. Французька революція кінця XVIII ст.		2/2	2/2
Тема 15. Франція в роки Консульства і Першої імперії.		2	2/4
Тема 16. Європейські країни після Віденського конгресу (1815–1847 рр.).		2	2/4
Тема 17. Лідери держав учасників конгресу.		2	2/4
Тема 18. Соціально-економічний та суспільно-політичний розвиток країн Європи з 1815 по 1847 рр.		2	2/4
Тема 19. Революції 1848-1849 рр. в Європі.		2	2/2
Тема 20. Країни Європи в 50-60-ті рр. XIX ст. Франко-пруська війна 1870–1871 рр.		2	2/2
Тема 21. Канада наприкінці XVIII – початку XIX ст.		2	2/2
Тема 22. США у першій половині XIX ст. Громадянська війна.		2	2/2
Тема 23. Країни Америки наприкінці XIX ст.		2	2/2
Тема 24. Завершення формування індустріального суспільства.		2	2/2
Тема 25. Система міжнародних відносин у XIX ст.		2	2/2
ЗАГ:	22/10	28/6	40/74

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінювання підсумкової оцінки та екзамену відбувається згідно з «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (Івано-Франківськ, 2024): https://efund.pnu.edu.ua/wp-
---	--

[content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf](https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf), з урахуванням «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Карпатського національного університету ім. Василя Стефаника»: <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf>

Оцінки виставляються в *університетській стобальній шкалі*:
90–100 балів, шкала ECTS – А, національна шкала – 5 (відмінно).
80–90 балів, шкала ECTS – В, національна шкала – 4 (добре).
70–80 балів, шкала ECTS – С, національна шкала – 4 (добре).
60–69 балів, шкала ECTS – D, національна шкала – 3 (задовільно).
50–59 балів, шкала ECTS – Е, національна шкала – 3 (задовільно).
26–49 балів, шкала ECTS – FХ, національна шкала – 2 (незадовільно, з можливістю повторного складання).

1–25 балів, шкала ECTS – F, національна шкала – 2 (незадовільно, з обов'язковим повторним курсом).

Семестровий підсумковий контроль із дисципліни «Західної Європи і Америки (XVI – XIX ст.)» є обов'язковим, відбувається шляхом перевірки засвоєння студентами знань та умінь під час семінарських занять, написання контрольних робіт та підготовки індивідуального завдання, з урахуванням контролю самостійної роботи. Відповідно до навчального плану нормативний курс завершується семестровим екзаменом (3 семестр) в терміни, встановлені графіком навчального процесу та у відповідному обсязі матеріалу.

Структура розподілу балів підсумкової оцінки впродовж семестру:

1) оцінювання знань та умінь студентів на *семінарських заняттях*, відбувається за стобальною шкалою. У кінцевому підсумку, «вага» підсумкової оцінки за опрацювання тем, визначених для семінарських занять (у т. ч. оцінювання як усних відповідей, так і коротких письмових та тестових робіт), встановлена на рівні максимум **20 балів**;

2) контроль засвоєння навчального матеріалу, відповідних знань та умінь, що базуються, в основному, на опрацюванні лекційного матеріалу, здійснюється шляхом написання студентами, як правило, *двох контрольних робіт* (у розгорнутій та/або тестовій формі). Шкала оцінювання активності студентів – університетська стобальна. «Вага» підсумкової оцінки за контрольні роботи встановлена на рівні максимум **20 балів**;

3) навички роботи з науковою літературою, вміння аналізувати доступні матеріали, робити висновки та узагальнення, готувати презентації студенти реалізують шляхом виконання і захисту *індивідуального завдання*. Вони повинні підготувати розгорнуті презентації до *двох семінарських занять*, на вибір студента, з урахуванням опрацювання основних першоджерел і сучасної фахової літератури до обраних тем, максимум **10 балів**.

Індивідуальне завдання оцінюється у стобальній системі АСУ-ПНУ: «відмінно» А (90–100 б.), «добре» В (80–89 б.), «добре» С (70–79 б.), «задовільно» D (60–69 б.), «задовільно» Е (50–59 б.).

У кінцевому підсумку, «вага» підсумкової оцінки індивідуального завдання визначена на рівні **10 балів**.

4) **50 балів** (максимум) – *семестровий екзамен*, причому

	<p>виставляються оцінки від 1 до 50 балів у два етапи:</p> <p>1) <i>тестування</i> – проводиться, як правило, в аудиторії та оцінюється за університетською 100-бальною шкалою: http://www.d-learn.pnu.edu.ua/ Тестові питання (як правило, одне на 1-у хвилину) в системі дистанційного навчання університету, оцінені за стобальною шкалою, при виставленні викладачем оцінки в журналі АСУ-ПНУ автоматично переводяться максимум у 25 балів;</p> <p>2) письмова частина екзаменаційної роботи на основі програмових вимог (оцінка виставляється за 100-бальною системою, в сумі – максимум 25 балів).</p> <p>Отриманий на екзамені бал (до 50 балів) додається до балів, отриманих як допуск до <i>іспиту</i>.</p>
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>1. Письмові тестові роботи проводяться в системі дистанційного навчання КНУВС: https://d-learn.pnu.edu.ua. (очно або дистанційно, за погодженням з деканатом, у відповідності до графіку навчального процесу). Оцінюються за традиційною в університеті 100-бальною шкалою, виставляються автоматично.</p> <p>2. Письмові контрольні роботи, що можуть проводитися на окремих семінарських заняттях для фронтального виявлення знань та умінь студентів з окремої теми. Як правило, завдання на контрольній роботі складаються з двох-трьох питань. Оцінка за контрольну роботу визначається як середнє арифметичне з отриманих за відповіді балів.</p> <p>Критерії оцінювання відповіді на розгорнуте запитання:</p> <p>Оцінка у 90–100 балів (А, відмінно) виставляється студенту, який демонструє ґрунтовні та системні знання з історії країн Заходу раннього нового та нового часу. Здобувач освіти повинен повністю розкрити зміст теоретичного питання, дотримуючись чіткої хронології та глибоко аналізуючи причинно-наслідкові зв'язки між такими явищами, як Реформація, Просвітництво чи Великі революції. Відповідь має базуватися на великому обсязі історичних фактів, знанні джерел та наукової літератури. Студент повинен висловлювати власне ставлення до подій, робити аргументовані узагальнення, порівнювати різні моделі модернізації та демонструвати бездоганне володіння історичною термінологією.</p> <p>Оцінка у 80–89 балів (В, добре) передбачає, що відповідь належним чином структурована, а студент добре орієнтується в темі та логічно викладає сутність подій Нової історії. Здобувач демонструє знання значної кількості фактичного матеріалу, проте може допускати окремі неточності або недостатньо глибоко опрацьовувати певні аспекти теми. Причинно-наслідкові зв'язки прослідковуються чітко, але аналіз джерел може бути дещо поверхневим. Загалом студент усвідомлює роль конкретних подій у світовому контексті XVI–XIX століть, хоча в термінології можуть зустрічатися поодинокі помилки.</p> <p>Оцінка у 70–79 балів (С, добре) виставляється за достатньо структуровану відповідь, у якій суть питання розкрита, проте з певними прогалинами. Виклад матеріалу часто є шаблонним і базується виключно на підручнику чи конспекті лекцій без залучення додаткових матеріалів. У роботі виявляються окремі логічні порушення, фактичні неточності та поверхневий аналіз причинно-наслідкових зв'язків. Власні висновки присутні, але вони не містять серйозного критичного осмислення процесів трансформації західного суспільства.</p>

	<p>Оцінка у 60–69 балів (D, задовільно) означає, що здобувач розкриває суть питання зі значними прогалинами, володіючи лише найбільш важливими термінами та поняттями. Виклад матеріалу непослідовний, окремі ключові події Нового часу не розкриті або подані фрагментарно. У відповіді можуть зустрічатися фактичні помилки, неправильні дати або хибне трактування історичних процесів. Аналіз джерел практично відсутній, а висновки не аргументовані або представлені занадто слабо.</p> <p>Оцінка у 50–59 балів (E, незадовільно) ставиться у випадку, коли студент розкриває суть питання з дуже значними прогалинами та допускає суттєві, принципові помилки. Виклад матеріалу хаотичний, логічна послідовність відсутня, а здобувач плутає причини та наслідки ключових подій європейської історії. Студент не може пояснити значення подій та їхній вплив на подальший розвиток країн Європи та Америки, використовує термінологію неправильно та наводить замало історичних фактів.</p> <p>Оцінка у 26–49 балів (FX, незадовільно) свідчить про те, що здобувач демонструє знання лише одиничних фактів або допускає критичні помилки. Він не володіє ключовими поняттями, не орієнтується в хронології та не розуміє сутності процесів модернізації. Відповідь не структурована, логічні зв'язки відсутні, а факти механічно відтворені без належного розуміння. Загальні компетентності історика майже не сформовані.</p> <p>Оцінка у 1–25 балів (F, незадовільно) виставляється, якщо студент взагалі не володіє матеріалом або його відповідь не має змістовного наповнення. Будь-яке розуміння теми, причинно-наслідкових зв'язків та історичних процесів XVI–XIX століть відсутнє. Відповідь містить грубі помилки, подана хаотично і не демонструє навіть елементарних знань з дисципліни.</p>
Семінарські заняття	<p>На семінарських заняттях перевірка засвоєння студентами знань та умінь здійснюється шляхом оцінювання усних відповідей (в тому числі у формі презентацій), коротких письмових / тестових робіт. Відповідна форма активності студентів оцінюється за стобальною шкалою.</p> <p>Пропущене заняття або негативну оцінку студент (-ка) зобов'язаний (-на) «відпрацювати» у формі, визначеній викладачем згідно встановленого графіку навчання. При цьому може виставлятися оцінка, а попередня не впливатиме на середній бал студента (-ки).</p> <p>Завдання контролю знань студентів під час проведення семінарських занять зводяться до того, щоб:</p> <ul style="list-style-type: none"> – виявити обсяг, глибину та якість засвоєння матеріалу, що вивчається; – визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення; – виявити ступінь відповідальності студентів та ставлення їх до роботи; – стимулювати інтерес студентів до предмету та їх активність у пізнанні. <p>Контроль знань студентів під час проведення семінарських занять може відбуватися в наступних формах:</p> <ul style="list-style-type: none"> – детальний усний аналіз поставлених питань; – вибіркоче усне опитування «з місця»; – дискусійне обговорення питань;

– фронтальне опитування за варіантами (до 30 хв.) тощо.

Критерії поточної оцінки

Оцінка «відмінно» (А, 90–100 б.) ставиться, якщо студент (-ка) виявив (-ла) глибокі, повні, цілісні, міцні й творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені вміння і навички, необхідні для роботи в ЗЗСО, відповідь чітка і завершена, без помилок. Студент (-ка) ознайомлений (-а) з найновішими досягненнями української і зарубіжної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та, головне, вміє їх використовувати під час відповіді на питання, ставити під сумнів сталі принципи та ідеї, знає історичну термінологію і наукову періодизацію, персоналістику, володіє понятійним апаратом, належним чином орієнтується в історичній хронології, географії та ін. У студента (-ки) є вміння систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал, робити аргументовані висновки, рецензувати відповіді колег, володіти історичним критичним мисленням. Студент (-ка) повинні мати синтетичне мислення, тобто вміння бачити зв'язки і тенденції історичного процесу, що не завжди безпосередньо спостерігаються, вміння адаптувати матеріал до шкільної освіти, використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси в навчальній діяльності тощо.

Оцінка «добре» (В, 80–90 б.) ставиться, якщо студент (-ка) має глибокі й повні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, знає здобутки в історіографії та джерелознавстві з проблематики, що висвітлюється, виявляє розуміння історичних процесів, вміє порівнювати, пояснювати, узагальнювати та критично оцінювати факти, використовуючи різні джерела інформації, розуміє тенденції та загальні напрями історичного розвитку і т. п. Студент (-ка) достатньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом, використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси в навчальній діяльності, має певний рівень синтетичного мислення, може адаптувати матеріал до школи тощо. Однак у відповіді студента (-ки) наявні порівняно незначні неточності, пропуски, помилки (не більше двох–трьох), недостатній досвід у творчому застосуванні умінь і навичок.

Оцінка «добре» (С, 70–80 б.) ставиться, як і в попередньому випадку оцінки В, але неточності у відповідях студентів більш значні (більше трьох), що позначається на слабшому засвоєнні вмінь і навичок.

Оцінка «задовільно» (D, 60–70 б.) ставиться, якщо студент (-ка) може аналізувати події за датами (не менше 60 %), називати і визначати поняття й терміни, ключові постаті, причому давати їм неповну характеристику, визначати хронологічну послідовність подій, знати історичні джерела, але не завжди використовуючи їх, перераховувати основних дослідників з проблематики дослідження, називати історико-географічні об'єкти і показувати їх на карті, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, порівнювати однорідні історичні події та явища, робити висновки. При цьому аргументація досить слабка, є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу, наявні помітні прогалини в знанні історіографії і джерелознавства.

Оцінка «задовільно» (Е, 50–60 б.) ставиться, як і в попередньому випадку оцінки D, але студент (-ка) може мінімально адаптувати матеріал до шкільної освіти, не вміє належним чином систематизувати,

	<p>співставляти, аналізувати, порівнювати історичний матеріал, недостатньо володіє критичним мисленням тощо.</p> <p>Оцінка «незадовільно» (FX, до 49 б. включно) ставиться, якщо студент (-ка) не вміє належним чином орієнтуватися в історичному часі, не знає на достатньому рівні фактажу і не володіє просторовою компетентністю, не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, порівнювати історичний матеріал. Студент (-ка), по суті, не ознайомлений (-на) з досягненнями історіографії і джерелознавства та не може їх використовувати під час відповіді на питання, не використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси в навчальній діяльності, допускає велику кількість помилок у встановленні причинно-наслідкових зв'язків і т. п.</p> <p>Оцінювання знань і умінь студентів може відбуватися як викладачем у випадку усної відповіді, так і автоматично в системі http://www.d-learn.pnu.edu.ua/, якщо здобувачі вищої освіти проходять тестування.</p>
<p>Вимоги до індивідуального завдання і критерії його оцінювання</p>	<p>Підготовка індивідуального завдання є фундаментальною частиною самостійної роботи студента, що має на меті формування навичок наукової деконструкції минулого, критичного осмислення модернізаційних процесів та вдосконалення майстерності публічної академічної дискусії. Студент повинен підготувати та презентувати дві розгорнуті мультимедійні роботи за темами, що охоплюють період від початку Реформації та Великих географічних відкриттів до завершення формування індустріальної цивілізації наприкінці XIX століття. В основі кожної презентації має лежати ретельний аналіз документальних першоджерел — від міжнародних трактатів та конституційних актів до мемуарів очевидців революцій — а також опрацювання сучасних досліджень, що дозволяють порівняти різні наукові інтерпретації історичних подій. Робота не повинна бути простим переказом фактів; від студента очікується здатність самостійно вибудовувати причинно-наслідкові зв'язки, виявляти закономірності розвитку західного суспільства та формулювати аргументовані авторські висновки.</p> <p>Візуальне оформлення презентації має відповідати професійним стандартам, де ключовим принципом є гармонійне поєднання змістовності та лаконічності. Слайди повинні слугувати інтелектуальним каркасом виступу, містити концептуальні схеми, таблиці та автентичний ілюстративний матеріал (репродукції, тогочасні карти, статистичні дані), що допомагає аудиторії краще зрозуміти логіку епохи. Студенту слід уникати перевантаження екрана великими масивами тексту. Під час захисту, який триває до 7 хвилин, доповідач має продемонструвати вільне володіння матеріалом, здатність фахово вести діалог та аргументовано відповідати на складні запитання викладача та колег. Підсумковий результат оцінюється за 100-бальною шкалою, що згодом перераховується у відповідний ваговий коефіцієнт загального рейтингу.</p> <p>Критерії оцінювання індивідуального завдання</p> <p>Оцінка у 90–100 балів (А, відмінно) виставляється за зразкове виконання індивідуального проекту, що базується на глибокому синтезі історичних фактів та концептуальному розумінні епохи модернізації. Студент демонструє вільне володіння проблематикою переходу від станового суспільства до громадянського, аналізує</p>

трансформацію світових імперій та розвиток капіталістичних відносин. Робота відзначається бездоганною логікою, залученням широкого кола автентичних джерел (конституційні акти, дипломатичне листування) та сучасної історіографії. Візуальний супровід містить унікальні карти територіальних змін, схеми владних інституцій та ілюстрації, що підсилюють авторську аргументацію. Висновки мають характер самостійного наукового узагальнення, а захист проєкту відбувається впевнено та професійно.

Рівень у **80–89 балів (В, добре)** свідчить про якісне та змістовне дослідження, де логіка викладу чітко відповідає темі становлення західної цивілізації XVI–XIX століть. Здобувач освіти демонструє навички критичного аналізу, проте в роботі можуть зустрічатися поодинокі недоліки у структуруванні матеріалу або недостатньо повне розкриття дискусійних питань тогочасної політики. Джерельна база є достатньою, а візуалізація — грамотною та доречною, хоча аналітична складова може дещо поступатися описовій. Відповіді на додаткові запитання під час захисту є вичерпними, попри незначні технічні чи термінологічні огріхи.

Оцінка у **70–79 балів (С, добре)** присвоюється за роботу, яка загалом відповідає програмним вимогам, але має реферативний характер без глибокої авторської рефлексії. Студент послідовно викладає перебіг подій, наприклад, промислової революції чи наполеонівських війн, але обмежується загальновідомими фактами з підручників. Аналіз джерел є поверхневим, а висновкам бракує самостійності. Візуальне оформлення презентації є прийнятним, проте може бракувати критично важливих елементів, таких як історичні карти чи порівняльні таблиці, що ускладнює сприйняття динаміки процесів.

Оцінка у **60–69 балів (D, задовільно)** виставляється, якщо проєкт відповідає базовим стандартам, але містить суттєві прогалини в аналізі ключових аспектів Нової історії. Виклад матеріалу часто є неповним, джерельна база — застарілою або обмеженою одним типом документів. Спостерігаються порушення в логіці побудови слайдів, візуалізація є мінімальною або не несе змістовного навантаження. Студент демонструє лише базове знання термінології та подій, часто плутаючи деталі внутрішньої політики країн Європи та Америки в зазначений період.

Рівень у **50–59 балів (E, задовільно)** означає, що завдання виконано поверхнево, з численними фактологічними та методологічними помилками. Структура презентації хаотична, а розуміння глобальних процесів XVI–XIX століть є фрагментарним. Студент неспроможний встановити зв'язок між ідеологічними течіями (лібералізм, консерватизм) та політичними змінами в суспільстві. Візуальний матеріал підібраний невдало, часто без посилання на джерела, а захист роботи супроводжується труднощами у формулюванні навіть елементарних висновків.

Оцінка у **26–49 балів (FX, незадовільно)** вказує на те, що індивідуальне завдання є незавершеним або виконаним із грубими порушеннями академічних норм. Зміст слайдів не відображає суті обраної теми, хронологія подій подана неправильно, а аналіз джерел повністю відсутній. Студент не орієнтується в просторово-часових межах Нової історії, не володіє професійною лексикою і не може відповісти на базові запитання за змістом власної роботи. Проєкт

	<p>потребує докорінної переробки для отримання позитивного бала. Найнижча оцінка у 1–25 балів (F, незадовільно) ставиться, якщо робота не має наукового чи навчального наповнення, містить ознаки тотального плагіату або некритичного використання штучного інтелекту без жодної перевірки фактів. Будь-яка логічна структура відсутня, висновки не мають сенсу або не стосуються теми. Студент виявляє повне незнання предмета, не здатний відтворити основну інформацію про розвиток країн Заходу в XVI–XIX століттях і фактично відмовляється від повноцінного захисту завдання.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Допуск до підсумкового контролю передбачений за умов відсутності заборгованості за аудиторні (семінарські та лекційні) заняття та наявності не менше 25 балів, отриманих у різний спосіб під час проведення семінарських занять (до 20 б.), виконання контрольної роботи (робіт, до 20 б.) та індивідуального завдання (до 10 б.).</p> <p>Заборгованість ліквідується індивідуально під час консультативних годин викладача, відповідно до встановленого графіку навчання.</p>
Підсумковий контроль	<p>Форма контролю – екзамен (50 балів); форма здачі – комбінована.</p> <p>Тестові питання (як правило, одне на 1-у хвилину) в системі дистанційного навчання університету – 25 балів;</p> <p>Структура білету і розподіл балів за завдання: два розгорнуті питання на основі програмових вимог (оцінюються за 100-бальною системою, до 20 балів), одне питання (короткий аналіз першоджерела) 3 бали (відмінно – три б., добре – два б., задовільно – один б.) одне питання з термінології 2 бали (правильна відповідь – 2 б., частково правильна – 1 б.). В сумі – максимум 25 балів.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Контрольні роботи проводяться у формі тестування в електронній дистанційній системі <https://d-learn.pnu.edu.ua>.

Письмові роботи: Контрольна (тестова) робота, як правило, виконується в кінці семестру в тиждень, передбачений для проведення в університеті контролю самостійної роботи (далі – КСР).

Індивідуальне завдання виконується у формі презентацій студентів усіх питань до двох семінарських занять, див. загальну систему оцінювання навчальної дисципліни, їх захист відбувається, як правило, аудиторно у визначений і погоджений із студентами заздалегідь день. Студенти усно представляють свої завдання, за кілька днів до захисту виставляють їх на гугл диску для попереднього ознайомлення.

Академічна доброчесність: у КНУВС навчальний процес побудований на основі дотримання принципів академічної доброчесності, прозорості та законності роботи. Як викладач, так і студент(-ка), повинні дотримуватися «Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника» та Кодексу честі КНУВС <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

Для навчання здобувачів вищої освіти в рамках ОП, які мають поважні причини, що регулюються законодавством України і відповідним Положенням університету, надається індивідуальний графік, див.: [07.44_2022-polozhennia-pro-poriadok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-indyvidualnym-hrafikom-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylii-stefanyka.pdf](https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-poriadok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-indyvidualnym-hrafikom-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylii-stefanyka.pdf)

У випадку негативної оцінки на третьому талоні або не допуску до екзаменів внаслідок не виконання навчального плану студент має право на повторне вивчення курсу, що регулюється Положенням про порядок повторного вивчення дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS: [polozhennia-pro-povtorne-vyvchennia-dystsyplin-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf](https://www.univ.ky.ua/ua/portal/ukr/2022-polozhennia-pro-povtorne-vyvchennia-dystsyplin-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf)

Відвідування занять та активна участь у семінарах є обов'язковою умовою успішного складання іспиту з пропонованого курсу. Участь у семінарських заняттях може проходити в таких формах: виступ, доповнення, рецензія, участь у дискусії тощо. Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується документом: [poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf](https://www.univ.ky.ua/ua/portal/ukr/2022-polozhennia-pro-vyvchennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf)

За умови відсутності студента(-ки) на лекції чи семінарському занятті без поважних причин (довідки, виданої лікарською установою, заяви, підписаної в деканаті і т. п.), отримання негативної оцінки або невчасного виконання студентами індивідуальних робіт у визначений день (як правило, в понеділок о 14.00–16.00 год.) має відбутися відпрацювання. Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань у встановлений термін. Пропущене заняття студент(ка) може «відпрацювати» у формі, визначеній викладачем та кафедрою. Як правило, «відпрацювання» проходить в усній формі (в окремих випадках, коли є поважні причини, – онлайн) або шляхом вирішення тестових завдань на сайті дистанційного навчання.

Під час занять забороняється користування мобільним телефоном.

Неформальна освіта: можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»: [2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylya-stefanyka.pdf](https://www.univ.ky.ua/ua/portal/ukr/2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylya-stefanyka.pdf)

8. Рекомендована література

Основна

1. Акунін О. Нова історія країн Західної Європи та Північної Америки (1492–1918 рр.): Хронологія подій. Навчальний посібник. Миколаїв: ТОВ «Фірма «Іліон», 2013. 575 с.
2. Баран З. А., Качараба С. П., Сіромський Р. Б., Чума Б. П. Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу (кінець XV – початок XIX ст.) : навч. посіб. Київ : Знання, 2015. 533 с.
3. Борчук, С. М. (2025). Місце та роль Отто фон Бісмарка в процесі створення Німецької імперії. *Вісник гуманітарних наук*, (7). <https://doi.org/10.5281/zenodo.15525350>
4. Борчук С. М. Проблема встановлення Протекторату Олівера Кромвеля в Англії 1653–1658 рр. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. 2025. Том 36 (75) № 2. С. 159–163.
5. Борчук С., Лизень, Є. (2025). Балканський регіон: від Східної кризи до рішень Берлінського конгресу 1878 р. *Літопис Волині*, (32), 126–132. <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2025.32.21>
6. Борчук, С. М., Лизень, Є. В. (2025). Рішення Берлінського конгресу та їх значення для народів Балканського регіону. *Вісник гуманітарних наук*, (9). <https://doi.org/10.5281/zenodo.16717555>
7. Всесвітня історія: навч. посіб. / Б. М. Гончар, В. М. Мордвінцев, А. Г. Слюсаренко, С. П. Стельмах. 2-е видання, 2014. 895 с
8. Дейвіс Н. Європа: Історія / пер. з англ. П. Тарашука. Київ : Основи, 2006. 1460 с.
9. Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV – XX століть: Навч. посіб. / Ю. А. Горбань, Б. І. Білик, Л. В. Дячук та ін.; За ред. Ю. А. Горбаня. К., 2003. 435 с.
10. Країни світу і Україна : енциклопедія : в 5 т. Т. 1. Північна Європа. Західна Європа. Південна Європа / Наук. ред. тому А. Г. Бульвінський. Київ, 2017. 564 с.
11. Нова історія країн Західної Європи й Північної Америки. XVII – 60-ті роки XIX століття : підруч. / За ред. Б. М. Гончара. Київ, 2013. 735 с.
12. Кузьмін О. Нова історія країн Західної Європи та Північної Америки. /навч. посібник для студентів історичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Житомир, 2011.
13. Практикум з курсу «Історія країн Західної Європи та Північної Америки нового часу». Для студентів історичного факультету. Частина перша. Укладач Зоя Баран. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2006. 176 с.

Додаткова

14. Ададуrow В. Історія Франції: королівська держава та створення нації (від початків до кінця XVIII століття). Львів: Вид-во УКУ, 2002. 418с.

15. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка, капіталізм, XVI – XVIII ст. У 3-х т. Том 2. Ігри обміну. К.: Основи, 1998. 585 с.
16. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка, капіталізм, XVI – XVIII ст. У 3-х т. Том 3. Час світу. К.: Основи, 1998. 631 с.
17. Вульф Е. Європа і народи без історії / пер. з англ. І. Пошивайла. К. : Вид. дім “КМ Академія”, 2004. 535 с.
18. Григоруk Н. Формування суспільно-політичних поглядів Авраама Лінкольна. *Гілея: науковий вісник*. Київ: «Видавництво «Гілея», 2021. Вип. 166 (№ 11). Філософські науки, Політичні науки. С. 19–23.
19. Історія європейської ментальності / ред. П. Діцельбахер, пер. з нім. В. Кам’янець. Львів: Літопис, 2004. 718 с.
20. Ілюстрована історія Канади / за ред. Крейга Брауна / Пер. Г. Сташків. Львів: Літопис, 2019. 644 с.
21. Історія країн Західної Європи та Північної Америки нового часу (XIX – початок XX ст.). За редакцією Б. В. Сипко. Навчальний посібник. Львів, 2020. 434 с.
22. Кукурудзяк М. Історіографія історії нового і новітнього часу Європи і Америки / Конспект лекцій. Кам’янець-Подільський, 2002. 135 с.
23. Мовчан С. П., Кипаренко Г. М. Велика Британія: географія, історія, культура. Львів : ПАІС, 2012. 496 с.
24. Тейлор А. Габсбурзька монархія. 1809–1918. Історія Австрійської імперії та Австро-Угорщини / пер. з англ. А. Портнов, С. Савченко. Львів : ВНТЛ-Класика, 2002. 268 с.
25. Тіндалл Дж., Шай Е. Історія Америки / пер. з англ. Л. Притула, Г. Сташків, О. Щур. Львів : Літопис, 2010. 904 с.
26. Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648 – 1918): підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. 224 с.
27. Цьольнер Е. Історія Австрії. Львів: Літопис: Центр гуманітарних досліджень ЛНУ, 2001. 707 с.

Викладач – Борчук С. М.
доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії